

Begeleiding in de Wmo: **Eerst familie en vrienden inschakelen?**

In 2009 werd de pakketmaatregel ingevoerd; een bezuinigingsmaatregel die inhield dat mensen alleen een beroep konden doen op de Awbz om zelfredzaam te blijven en niet meer als het ging om participatie. Die laatste groep moet sindsdien naar het gemeentelijk loket. De Awbz-functie Begeleiding bleef alleen nog maar toegankelijk voor mensen met matige en ernstige beperkingen. Omdat Begeleiding nu vanuit de Awbz overgaat naar de Wet maatschappelijke ondersteuning (dus de gemeenten) wordt het des te belangrijker te weten hoe ver de compensatieplicht van de gemeente gaat. Een burger heeft geen recht op zorg, maar de gemeenten heeft de plicht om de beperking te compenseren. Bovendien is het geen overheveling maar decentralisatie. Dus geen een-op-een overgang, maar een herverdeling van verantwoordelijkheden.

Naar alle waarschijnlijkheid komt er een nieuw, vijfde taakveld in artikel 4 Wmo. Onderdeel e komt, althans dat is het voorstel, als volgt te luiden: *Dagelijkse levensverrichtingen uit te voeren en het persoonlijk leven te structureren en daarover de regie te voeren*. Het bieden van begeleiding is dus geen doel op zich, maar een middel om het beoogde resultaat te bereiken. Overigens is Begeleiding bij vervoer, bijvoorbeeld voor een blinde, iets anders. Dat dient iemand in beginsel zelf te organiseren.

De vraag is dus of, en zo ja in hoeverre, gemeenten in het ontstane gat moeten springen. Moet er op grond van de Wmo gecompenseerd worden? Sommige gemeenten vonden na de pakketmaatregel 2009 van niet maar dat bleek al snel onjuist. Iemand had aan de gemeente een pgb gevraagd om Begeleiding in te kopen voor bezoeken aan familie en bekenden, boodschappen doen en het maken van een dagelijkse korte wandeling. De gemeente weigert omdat mevrouw van de deeltaxi gebruik kan maken. De rechter ziet dat anders. De begeleiding die iemand nodig heeft voor dit type bezoekjes valt onder het vierde taakveld van artikel 4, eerste lid Wmo: *Het ontmoeten van medemensen en het aangaan van sociale verbanden*. Het bieden van begeleiding valt dus in principe binnen de compensatieplicht.

De volgende vraag die dan opkomt is: Moet de gemeente alle nodige begeleiding bieden, of kan zij van de burger verwachten dat die eerst zijn eigen mogelijkheden onderzoekt? Bijvoorbeeld door familie en kennissen in te schakelen?

In een recente zaak heeft de Centrale Raad van Beroep (CRvB, het hoogste rechtsorgaan op het gebied van de sociale zekerheid) laten zien hoe hij hier tegenaan kijkt. De gemeente heeft haar taak in het beleid vastgelegd dat eerst wordt gezocht in eigen kracht en kring, daarna in het informele netwerk (vrijwilligerswerk en mantelzorg), waarna vervolgens algemene voorzieningen in beeld komen en pas daarna individuele voorzieningen. Is dat terecht? De Raad pakt de toelichting van de staatssecretaris op het besluit er bij waarmee de lichte vorm van begeleiding als aanspraak uit het Awbz-pakket is gehaald. Mensen met lichte beperkingen zijn in beginsel in staat zelf verantwoordelijkheid te dragen voor het invullen van de begeleiding. Bovendien hebben gemeenten veel meer mogelijkheden dan de Awbz om collectieve (en meer doelmatige) welzijnsarrangementen te creëren en rekening te houden met de eigen mogelijkheden van mensen en hun omgeving, aldus de staatssecretaris. Op grond van deze toelichting stelt de CRvB dat het beleid van de gemeente overeen stemt met de bedoeling van de wetgever.

Dat de mogelijkheden voor begeleiding eerst in eigen kring moeten worden gezocht en onderzocht betekent niet dat de gemeente als het ware achterover kan leunen en naar de andere opties wijzen alsof het voorliggende voorzieningen zijn. De gemeente zal zich ervan moeten vergewissen dat die mogelijkheden er daadwerkelijk zijn. Net als dat ze eerst goed de hulpvraag moet onderzoeken voordat ze verwijst naar de boodschappen- of maaltijdservice.

Per Saldo werkt sinds 2010 nauw samen met het gerenommeerde advocatenkantoor Van der Woude de Graaf advocaten (WDG), gespecialiseerd in gehandicaptenrecht. Twee advocaten van dit kantoor, Matthijs Vermaat & Gerrit Jan Pulles, schrijven over zaken die op dit moment spelen.